

Oczekiwania studentów wobec studiów magisterskich z dziedziny zarządzania a stopień ich zaspokojenia na przykładzie Wydziału Zarządzania UW

Wojciech Łapiński

Niniejsza praca ma za zadanie dostarczenie informacji na temat opinii studentów o Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego. W tym celu przeprowadzono analizę badań identyfikujących najważniejsze czynniki brane pod uwagę przez maturzystów przy podejmowaniu decyzji o wyborze uczelni oraz dokonano analizy mocnych i słabych stron Wydziału Zarządzania. Powyższe informacje zestawiono z opiniami, jakie studenci obecnie wyrażają na temat ocenianych elementów. Scharakteryzowano także grupy studentów, które wypowiadają się najmniej i najbardziej pochlebnie o Wydziale oraz zaprezentowano ranking popularności specjalizacji kształcenia. Wyniki przedstawiono z podziałem na rodzaj studiów, oddzielnie dla studiów magisterskich pięcioletnich oraz magisterskich uzupełniających dwuletnich.

Wstęp

W obliczu występującego od kilku lat niżu demograficznego klasy maturalne z roku na rok opuszcza mniej osób niż w latach wcześniejszych. Jednocześnie liczba miejsc oferowanych przez uczelnie stale wzrasta i znacznie przewyższa liczbę absolwentów szkół średnich. Prowadzi to do sytuacji, w której władze uczelni podejmują różne działania marketingowych w celu przyciągnięcia jak największej liczby maturzystów.

Oprócz czynników krajowych zmieniły się także okoliczności zewnętrzne. Polska przystąpiła do Unii Europejskiej, co automatycznie spowodowało powiększenie się rynku edukacyjnego. Obecnie każdy maturzysta posiadający „nową maturę” może na równych prawach ubiegać się o przyjęcie na studia w każdym kraju Unii. Podobnie na polskich uczelniach bez większych przeszkód mogą studiować osoby z innych kra-

jów europejskich. Ważne więc jest, aby polskie uczelnie posiadały ofertę edukacyjną na „europejskim poziomie”, jak również stwarzały warunki do komfortowego studiowania. Najlepszym źródłem informacji o powyższych elementach wydają się być sami studenci. W tym celu w roku akademickim 2004/2005 przeprowadzono badanie wśród studentów czwartego i piątego roku studiów magisterskich pięcioletnich oraz studentów pierwszego i drugiego roku studiów magisterskich uzupełniających.

Niniejsza praca ma za zadanie dostarczenie informacji na temat opinii studentów o Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego oraz ich oczekiwań względem niego. W tym celu przytoczono wyniki wcześniejszego badania, którego celem było zidentyfikowanie najważniejszych czynników branych pod uwagę przez maturzystów przy podejmowaniu decyzji o wyborze uczelni. Dokonano również analizy mocnych i słabych stron Wydziału Zarządzania. Powyższe informacje zestawiono z opiniami, jakie studenci obecnie wyrażają na temat ocenianych elementów. W niniejszej pracy scharakteryzowano także grupy studentów, które wypowiadają się najmniej i najbardziej pochlebnie o Wydziale oraz zaprezentowano ranking popularności specjalizacji kształcenia. Wyniki przedstawiono z podziałem na rodzaj studiów, oddzielnie dla studiów magisterskich pięcioletnich oraz magisterskich uzupełniających dwuletnich.

Celem niniejszej pracy nie jest dogłębne przedstawienie metod zastosowanych do analizy opinii studentów. Czytelnik zainteresowany tym zagadnieniem znajdzie więcej w pracy magisterskiej *Wydział Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego w ocenie studentów ostatnich dwóch lat studiów magisterskich – wyniki badań* (Łapiński 2005).

1. Silne i słabe strony Wydziału Zarządzania

Podczas rozmów przeprowadzonych ze studentami w ramach realizacji planu marketingowego dla studiów DSM (2005) często sugerowali oni, iż wydział nie umożliwi im zrealizowania współczesnych potrzeb edukacyjnych, takich jak np. kształcenie praktyczne, zamiast wyłącznie teoretycznego. Niejednokrotnie wskazywali, iż stereotyp nieprzyjaznej „pani z dziekanatu” jest głęboko osadzony w strukturze tego wydziału.

Aby lepiej zrozumieć znaczenie opinii wyrażonej przez studentów, zasadne jest przytoczenie badania przeprowadzonego w szkołach średnich podczas prezentacji Uniwersytetu Warszawskiego w Bielsko Białej, Łapach, Przysuchej, Wołominie i Zieloncu (Łapiński 2002). Badanie to zostało przeprowadzone w 2002 roku. Ankietowana grupa wyniosła 400 maturzystów, uczniów czwartych klas liceów oraz piątych klas techników. Celem badania było zidentyfikowanie najważniejszych czynników, które brane są przez maturzystów pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o wyborze uczelni. Najczęściej przytaczano następujące argumenty dotyczące wyboru uczelni (wskazania zostały usystematyzowane od najważniejszego):

1. możliwość uzyskania pracy po skończeniu studiów,
2. atrakcyjna oferta nauczania języków obcych,
3. możliwość wyjazdu na stypendium zagraniczne,
4. możliwość kształcenia specjalistycznego,
5. dostępność pomocy naukowych.

Ad 1. Możliwość uzyskania pracy po skończeniu studiów często bywa uzależniona od jakości ukończonej uczelni. Szkoły wyższe z reguły nie zapewniają miejsca pracy swoim studentom. Istnieją jednak uczelnie, które obligują swoich studentów do praktyk. Przykładem takiej uczelni jest Wyższa Szkoła Handlu i Prawa im. R. Łazarskiego. W jej strukturach znajduje się Biuro Karier, którego zadaniem jest zapewnienie obowiązkowej praktyki zawodowej dla każdego studenta.

Na Wydziale Zarządzania UW praktyki zawodowe nie są obowiązkowe. Studenci poszukują ich we własnym zakresie. Koordynacja praktyk zawodowych (nie mylić z praktykami studenckimi, nie będącymi elementami programu nauczania)

przez uczelnie państwowe jest utrudniona przez uwarunkowania prawne wynikające z Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 1991 r. w sprawie studenckich praktyk zawodowych (Dz. U. 1991 nr 73 poz. 323 z późniejszymi zmianami). Uniemożliwiają one przeprowadzenie prostej i szybkiej procedury skierowania studenta na praktykę zawodową, ponieważ konieczne jest:

- podpisanie umowy z firmą przyjmującą na praktykę przez Rektora uczelni,
- ustanowienie opiekuna praktyki ze strony uczelni, który będzie kontrolował przebieg realizacji praktyki,
- poniesienie przez uczelnię kosztów wyżywienia, zakwaterowania oraz dojazdów studenta do miejsca praktyki,
- ubezpieczenie studenta.

W celu ułatwienia studentom poszukiwania praktyk i pracy w 2003 roku na wniosek prodziekana ds. studenckich zostało utworzone Biuro Karier Wydziału Zarządzania UW. Prowadzeniem biura, w ramach praktyk na uczelni, zajmują się sami studenci pod opieką pracownika naukowego wydziału. Jednakże działalność takiej jednostki jest utrudniona wskutek braku regulacji dotyczących biur karier studenckich w ustawie z 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2004 nr 99 poz. 1001 z późniejszymi zmianami). Największym problemem, z jakim spotykają się takie inicjatywy jak Biuro Karier Wydziału Zarządzania, jest brak możliwości prowadzenia działalności związanej z pośrednictwem pracy, a za taką uważa się przekazanie jakichkolwiek informacji o studentach pracodawcy. Znacznie ogranicza to możliwość pomocy, jakiej biuro powinno udzielać studentom.

Ad 2. Oferta edukacyjna Wydziału Zarządzania w zakresie nauczania języków obcych do roku akademickiego 2003/2004 przewidywała 480 godzin zajęć językowych w ciągu dwóch lat. Zmiany programu nauczania wprowadzone od roku akademickiego 2004/2005 przewidywały zmniejszenie tej liczby do 240 godzin. Takie decyzje zapewne nie poprawiły atrakcyjności Wydziału, wzięwszy pod uwagę fakt, iż jest to drugi pod względem znaczenia czynnik decydujący o wyborze uczelni.

Ad 3. Oferta wyjazdu na stypendium zagraniczne jest dobrze rozwinięta na Wydziale Zarządzania, o czym świadczy systematycznie powiększana liczba miejsc

stypendialnych. Stanowi to „mocną kartę” Wydziału na tle innych uczelni wyższych. Także w porównaniu z innymi wydziałami Uniwersytetu Warszawskiego Wydział Zarządzania wysyła najwięcej studentów na stypendia zagraniczne. W roku akademickim 2003/2004 na blisko pięćset studentów Uniwersytetu Warszawskiego wyjeżdżających na stypendia w ramach programu Erasmus-Socrates ponad 20% stanowili studenci Wydziału Zarządzania.

Ad 4. Możliwość kształcenia specjalistycznego na wydziale nie była dotychczas doceniana przez kandydatów na studia. Wynika to z faktu, iż do roku akademickiego 2004/2005 na studiach dziennych obowiązywały dwie bezpłatne specjalizacje: „zarządzanie gospodarcze” i „zarządzanie publiczne”. De facto funkcjonowała tylko ta pierwsza, gdyż na „zarządzanie publiczne” władze wydziału nie prowadziły oficjalnego naboru, pozostawiając to inicjatywie studentów. Studenci studiów dziennych mogli też wybrać specjalizację International Business Program, jako dodatkową, równoległą i płatną. Warto wspomnieć, iż kierunki „zarządzanie” czy „zarządzanie i marketing” należą do grupy kierunków ekonomicznych oraz z zakresu nauk o zarządzaniu. Zatem studiowanie na kierunku „zarządzanie i marketing” samo w sobie jest specjalizowaniem kształcenia, natomiast wybór specjalizacji jest jego uszczegółowieniem.

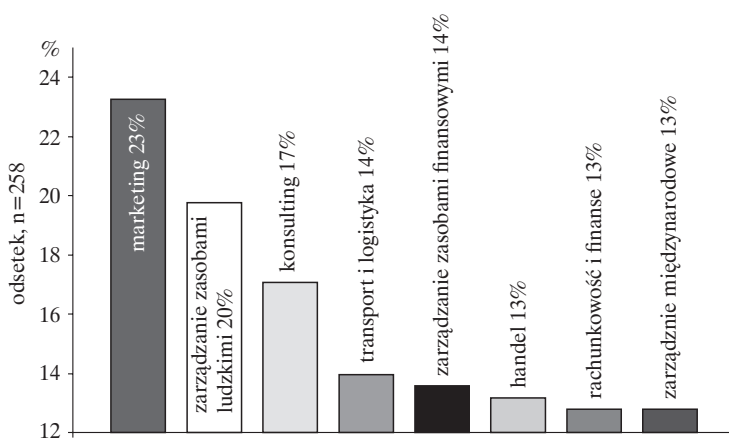
Badanie przeprowadzone wśród studentów ostatnich lat studiów, będące przedmiotem niniejszej pracy, wykazało

(rys. 1.), iż najbardziej pożądanymi specjalizacjami są: „marketing”, „zarządzanie zasobami ludzkimi” oraz „konsulting”. Pod uwagę wzięto tylko te specjalizacje, które zostały wskazane przez co najmniej 10% ankietowanych. Ponieważ możliwe było wskazanie dwóch specjalizacji, wskazania nie sumują się do 100%. Szczegółową listę preferowanych specjalizacji przedstawiono w tabeli 1.

Od roku 2005/2006 Rada Wydziału wprowadziła nowe specjalizacje:

1. zarządzanie przedsiębiorstwem,
2. rachunkowość i finanse,
3. zarządzanie międzynarodowe,
4. zarządzanie publiczne,
5. marketing,
6. zarządzanie potencjałem społecznym firmy,
7. bankowość, ubezpieczenia i rynki kapitałowe,
8. e-biznes.

Zestawiając powyższe specjalizacje z informacjami z tabeli 1., można wyciągnąć wniosek, iż wprowadzone zmiany są raczej dopasowane do potrzeb rynku. Spośród sześciu specjalizacji, nie występuje jedynie „zarządzanie przedsiębiorstwem”. Można także uznać, iż specjalizacje takie jak „transport i logistyka” czy „zarządzanie zasobami finansowymi” będą miały charakter substytucyjny w stosunku do „zarządzania przedsiębiorstwem”. Należałoby przy tym zastanowić się nad zasadnością dalszego oferowania „zarządzania publicznego”, gdyż cieszy się ono małym zainteresowaniem (11 wskazań).

Rys 1. Zapotrzebowanie na specjalizacje wśród studentów ostatnich lat studiów Wydziału Zarządzania UW. Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

Specjalizacja	Liczba wskazań	Odsetek
marketing	60	0,23
zarządzanie zasobami ludzkimi	51	0,20
konsulting	44	0,17
transport i logistyka	36	0,14
zarządzanie zasobami finansowymi	35	0,14
handel	34	0,13
rachunkowość i finanse	33	0,13
zarządzanie międzynarodowe	33	0,13
informatyka	21	0,08
zarządzanie rozwojem	19	0,07
zarządzanie w branży...	19	0,07
<i>turystycznej</i>	4	0,01
<i>bankowości</i>	3	0,01
<i>budownictwo</i>	3	0,01
<i>nieruchomości</i>	3	0,01
<i>ubezpieczenia</i>	3	0,01
<i>inne</i>	3	0,01
metody ilościowe w zarządzaniu	11	0,04
zarządzanie publiczne	11	0,04
zarządzanie ogólne	9	0,03
zarządzanie produkcją i jakością	2	0,01

Tab. 1. Zapotrzebowanie na specjalizacje wśród studentów ostatnich lat studiów Wydziału Zarządzania UW
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Ad 5. Kolejnym i ostatnim elementem wymienionym w badaniach z 2002 roku była dostępność pomocy naukowych. Na Wydziale Zarządzania są dostępne komputery z podłączeniem do Internetu, a miejscowa czytelnia umożliwia korzystanie z książek oraz licznie prenumerowanej prasy. Infrastruktura Wydziału sukcesywnie rozwija się. W ciągu pięciu lat powstał nowy budynek dydaktyczno-sportowy oraz wyremontowano dwa stare budynki dydaktyczne.

W badaniach przeprowadzonych wśród studentów I i II roku studiów czołowych warszawskich uczelni wyższych (Łapiński i inni 2004) ukazane zostały silne i słabe strony Wydziału Zarządzania UW w stosunku do zidentyfikowanego największego konkurenta – Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania im. L. Koźmińskiego. Wyniki

badania (zaprezentowane w tab. 2.) sugerują, iż największym atutem Wydziału Zarządzania UW jest nowoczesne zaplecze sportowe. Hala sportowa z zapleczem sanitarnym jest w pełnym zakresie udostępniana studentom. Może to stanowić solidną podstawę do promowania wydziału.

Kolejną silną stroną Wydziału jest kadra naukowa. Pomimo faktu, iż niektórzy z wykładowców prowadzą wykłady także na innych uczelniach (problem podwójnego zatrudnienia) to większość jest ściśle związana z WZ UW, traktując go jako podstawowego pracodawcę. Tendencja do opuszczania Wydziału jest niewielka. Także zawarta w analizie silnych stron fluktuacja kadry rozumiana jako rotacja pracowników jest jego kluczową zaletą. Wysoka lojalność wykładowców łączy się z gwarancją stałego, wysokiego poziomu nauczania.

Silna/słaba strona	WZ UW	WSPiZ	Pozycja	Waga	Ocena
Silne strony:					
zaplecze sportowe	3,20	1,80	1,40	3	4,20
duża liczba profesorów, doktorów	3,60	3,10	0,50	6	3,00
trudność studiowania	3,21	2,68	0,53	5	2,65
konkurencja	2,84	2,32	0,52	5	2,60
stabilna jakość świadczonych usług	2,60	2,20	0,40	6	2,40
trudność procesu rekrutacyjnego	2,58	2,21	0,37	6	2,22
prestż	3,68	3,37	0,31	7	2,17
fluktuacja kadry (lojalność)	2,80	2,50	0,30	5	1,50
Słabe strony:					
promocja firmy/produktu	2,20	3,20	-1,00	8	-8,00
możliwość kształcenia specjalistycznego	2,63	3,47	-0,84	8	-6,72
współpraca z firmami	1,40	2,50	-1,10	5	-5,50
dopasowanie: oferty do preferencji	2,00	2,60	-0,60	6	-3,60
sprawność obsługi studenta	2,40	3,50	-1,10	3	-3,30
możliwość uzyskania pracy	2,68	3,00	-0,32	10	-3,20
własne publikacje, podręczniki	3,00	3,50	-0,50	4	-2,00
oferta językowa	2,58	2,74	-0,16	9	-1,44

Tab. 2. Identyfikacja silnych i słabych stron WZ UW

Źródło: W. Łapiński i inni „Plan marketingowy dla DSM”.

Trudność studiowania w odniesieniu do silnych stron jest czynnikiem potwierdzającym wysoki poziom kształcenia. Im trudniej jest się utrzymać na studiach, tym większa jest gwarancja otrzymania solidnego wykształcenia.

Duża liczba kandydatów w procesie rekrutacji jest postrzegana także jako zaleta. Wynika to zapewne z przeświadczenia, iż skoro poziom szkoły jest wysoki, to także kandydaci na studentów powinni być dobrze przygotowani. Wiąże się to ściśle z wysokim poziomem wiedzy wymaganej na egzaminach wstępnych, w którym potencjalni studenci dostrzegają wysoką jakość.

Utrzymywanie na stałym wysokim poziomie jakości świadczonych usług związane jest ściśle z marką Uniwersytetu Warszawskiego, jakiej nie wypracowała sobie żadna uczelnia prywatna. UW zapewnia Wydziałowi Zarządzania prestiż, gdyż on sam nie był powszechnie znany wśród jednostek oferujących nauki o zarządzaniu. Dopiero ostatnie lata przynoszą wzrost rozpoznawalności Wydziału Zarządzania na rynku, co jest związane zapewne ze zwiększoną intensywnością akcji marketingowych.

Warto podkreślić, iż najważniejszą silną stroną Wydziału Zarządzania jest zaplecze sportowe. Należałoby zwrócić uwagę

na inne cechy, jakimi powinna charakteryzować się uczelnia menedżerska. Fakt posiadania hali sportowej nie jest bowiem elementem świadczącym o poziomie wykształcenia, jaki wydział może zaferować swoim studentom. Cechy, nad popularyzacją których należałoby popracować, można znaleźć wśród zidentyfikowanych słabych stron. Jest nią między innymi promocja wydziału. Według ankietowanych studentów wydział jest mało znany, zaś podejmowane działania promocyjne nie docierają do właściwej grupy odbiorców. Akcje prowadzone przez Sekcję Informacji i Promocji nakierowane są na reklamę studiów podyplomowych w prasie oraz na promocję studiów licencjackich i magisterskich na targach oraz w informatorach dla maturzystów. Duże zainteresowanie Wydziałem umożliwiła wyselekcjonowanie z większej grupy najlepiej przygotowanych merytorycznie studentów.

Możliwość kształcenia specjalistycznego także jest zaliczana do słabych stron wydziału. Wynika to z faktu, iż w okresie przeprowadzania badania (2003/2004) nie zostały wprowadzone jeszcze nowe specjalizacje na studiach dziennych, zaś oferowanie ich na studiach licencjackich jest niezgodne z postanowieniami Konwencji Bolońskiej,

która przewiduje wprowadzenie dwuetapowego kształcenia magistrów (pierwszy etap – licencjat bez specjalizacji, drugi etap – magister specjalizowany). W obliczu dynamicznie rozwijającej się gospodarki, dwuetapowe kształcenie magistrów pozwala na szybsze dostosowanie kwalifikacji absolwentów do wymagań rynku. Jednak świadomość tego faktu wśród kandydatów jest na tyle niska, że brak specjalizacji na studiach licencjackich odbierany jest negatywnie. Konieczne jest więc rozpowszechnienie informacji o wymogach, do których uczelnie wyższe i tak będą się musiały dostosować, a także podkreślenie możliwości podjęcia na WZ specjalizacji, na przykład na studiach podyplomowych.

Współpraca z firmami to także słaba strona Wydziału. Nierozreklamowane jest wydziałowe Biuro Karier, które zajmuje się taką kooperacją. Faktem jednak jest, iż współpraca z firmami powinna być znacznie rozszerzona i dawać wymierne skutki dla studentów, nie tylko w formie praktyk, ale i realizacji licznych projektów.

Zaskoczeniem jest natomiast fakt, iż jako słabą stronę wydziału, studenci i kandydaci oceniają możliwości otrzymania stypendium zagranicznego. Jest to trzeci ważny czynnik brany pod uwagę przy wyborze uczelni. Informacja, iż stosunkowo łatwo jest otrzymać takie stypendium na Wydziale Zarządzania i właściwie każdy student może studiować zagranicą, jest słabo rozpowszechniona. Cechę tę łatwo byłoby przekształcić w silną stronę. Wymaga to odpowiednich akcji marketingowych.

Dopasowanie oferty do preferencji studentów to kolejna słaba strona wydziału, która wynika częściowo z niedostatecznej informacji rynkowej. Wydział stosować się musi do ścisłych wytycznych i nie wszędzie może elastycznie kształtować swój produkt. Jedną z rzeczy, która wpłynęłaby pozytywnie na ocenę, mogłoby być ukierunkowanie na bardziej „praktyczne nauczanie”, jak bowiem sugerują studenci, przekazywana wiedza ma często charakter teoretyczny.

Słabą stroną wydziału jest również sprawność organizacyjna obsługi studenta. Uczelnię cechuje bowiem wysoki poziom biurokratyzowania, co oczywiście obniża możliwość indywidualnego traktowania każdego studenta.

Możliwość uzyskania pracy jest istotnym czynnikiem, zapewne związanym z sytuacją na rynku pracy. Mimo iż dyplom uniwersyte-

cki jest wysoko ceniony przez pracodawców, to studenci bardziej cenią szkoły prywatne pod kątem przystosowywania absolwentów do przyszłej pracy. Ponownie pojawia się tutaj kwestia promocji Biura Karier.

Własne publikacje, podręczniki to następna słaba strona wydziału. Mimo iż Wydawnictwo Wydziału Zarządzania systematycznie wydaje różnego rodzaju podręczniki, skrypty, to nie są one zauważane przez kandydatów na studia. Warto także zauważyć, że wykładowcy zatrudnieni w dwu lub więcej szkołach często decydują się na wydawanie swych prac poza Wydziałem. Przeczy to niejako wspomnianej wcześniej lojalności wykładowców wobec WZ. Na taką sytuację mają wpływ czynniki finansowe, gdyż wynagrodzenie za publikacje w szkołach prywatnych jest zapewne odpowiednio wyższe.

Znajomość języków obcych to jedno z podstawowych wymagań stawianych pracownikom, dlatego tak ważna jest dla studentów. Narzekają oni jednak na niski poziom nauczania tych przedmiotów. Zmiany programowe, wprowadzone od roku 2004/2005, ograniczające liczbę godzin języków obcych, nie zapewnią poprawy sytuacji i nadal pozostanie to słabą stroną Wydziału.

Przytoczona analiza słabych i silnych stron sugeruje, iż informacja rynkowa o Wydziale, o jego rzeczywistych atutach jest słabo rozpowszechniona zarówno zewnątrz, jak i wewnątrz. Jak to wynika przytaczanego już badania przeprowadzonego wśród maturzystów w 2002 roku (Łapiński 2003), 80% kandydatów na studia, wybierając uczelnię, bierze pod uwagę opinie innych studentów. Konieczne jest więc zaakcentowanie punktów, w których Wydział ma zdecydowaną przewagę nad konkurencją (między innymi: kadra naukowa, wysoka jakość kształcenia i ewentualnie zaplecze sportowe). Z drugiej strony promocja musi doprowadzić do zmiany postrzegania tych cech Wydziału, które określane były w badaniach jako słabe, co wynikało przede wszystkim z braku dostatecznych informacji na ich temat.

2. Postrzeganie Wydziału Zarządzania przez studentów dwóch ostatnich lat studiów magisterskich

Badanie będące przedmiotem niniejszej pracy w dużym stopniu potwierdza wyniki analizy słabych i silnych stron wydziału, postrzeganych przez kandydatów na studia.

Ocena Wydziału Zarządzania UW pod względem (1 – bardzo słaba, 5 – bardzo dobra):	N ważnych	Średnia	Ufność -95,000%	Ufność +95,000%	Wariancja	Odchylenie Standardowe	Standard. Błąd	Współczynnik zmienności
sprawności organizacyjnej	253	2,31	2,17	2,45	1,26	1,12	0,07	0,48
przygotowania do podjęcia pracy	255	2,93	2,79	3,06	1,14	1,07	0,07	0,36
własnego zadowolenia ze studiów	255	3,49	3,37	3,61	0,94	0,97	0,06	0,28
ocena ogólna	248	3,52	3,43	3,61	0,53	0,73	0,05	0,21
jakości kształcenia	255	3,68	3,58	3,77	0,59	0,77	0,05	0,21
jakości kadry	254	3,76	3,65	3,88	0,83	0,91	0,06	0,24

Tab. 3. Ocena Wydziału Zarządzania

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Tabela 3. przedstawia analizę oceny średniej oraz odchyłeń poszczególnych ocen od oceny średniej (odchylenia standardowego).

Wobec opinii wyrażanych przez studentów fakt, iż najniżej oceniono sprawność organizacyjną wydziału (ocena 2,31 w skali od 1 do 5), nie jest zaskakujący. Jest to także cecha, co do której ankietowani byli najmniej zgodni – najwyższe odchylenie standardowe, wynoszące 1,12. Współczynnik zmienności na poziomie 0,48 informuje o dosyć umiarkowanej dyspersji, skutkiem czego można uznać, iż ocena średnia dość dobrze odzwierciedla opinie studentów. Wynika więc z tego, iż postrzegana słaba strona Wydziału jest obecna w świadomości studentów i zapewne ma wpływ na kształtowanie opinii o uczelni na rynku. Dominantą jest tutaj ocena 2 i została wskazana przez 82 ankietowanych. Zastanawiać by się można, z czego wynikają takie rozbieżności w ocenach. Co sprawia, iż jedni studenci są zadowoleni z administracyjnej działalności wydziału, a inni nie? Mając na uwadze opinie wyrażane przez studentów, zaryzykować by można stwierdzenie, iż wynika to ze zbyt wygórowanych oczekiwań. Administracja nie jest bowiem w stanie sprostać wszystkim wymaganiom studentów.

Kolejnym elementem, który został nisko oceniony, jest przygotowanie absolwenta do podjęcia pracy. Ocena średnia wynosi

2,93. Odchylenie standardowe na poziomie 1,07 potwierdza, iż także w tym przypadku opinie studentów nie były zgodne. Dominującą oceną była 3, wskazana przez 93 ankietowanych. Wydaje się, iż tu także zbyt wygórowane oczekiwania studentów wywierają wpływ na ich ocenę. Oczekują oni od uczelni, iż zapewni im pracę. Jest to oczywiście błędne myślenie i powinno zostać skorygowane. Zarówno uczelnia, jak i wydział mogą jedynie pomóc w poszukiwaniu pracy, czy poprzez Biuro Karier, czy poprzez promocję swoich studentów podczas innych form współpracy z przedsiębiorstwami. Natomiast samo wykształcenie nie jest w stanie zapewnić absolwentowi pracy.

Satysfakcja studentów ze studiowania na Wydziale Zarządzania znajduje się już na względnie akceptowalnym poziomie – z oceną 3,49. Także odchylenie standardowe znajduje się poniżej jedności, co mówi o większej zgodności studentów w ocenie tego czynnika niż w poprzednich przypadkach. Współczynnik zmienności na poziomie 0,28 daje możliwość uznania, iż badana zbiorowość jest jednorodna i średnia arytmetyczna dobrze odzwierciedla opinie studentów. Widoczne jest to także przy analizie dominanty, która w tym przypadku wynosi 4 i została wskazana przed 109 ankietowanych.

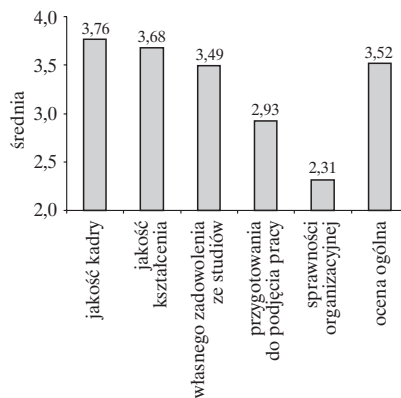
Jakość kształcenia oraz jakość kadry ocenione zostały najwyżej. Oceny, odpo-

wiednio 3,68 oraz 3,76, przy stosunkowo niskich odchyleniach standardowych 0,77 i 0,91, wskazują, iż studenci doceniają poziom kształcenia, jaki oferuje im Wydział Zarządzania. Te oceny mogą być jednak związane z faktem, iż ankietowanymi byli studenci Wydziału, którzy w pewien sposób mogą faworyzować uczelnię, chcąc podnieść prestiż miejsca, w którym studiują. Jednak zgodność ocen oraz niski poziom współczynnika zmienności wydają się potwierdzać te oceny. Dominanta w obu przypadkach wynosi 4 i przekracza 110 wskazań.

Ocena ogólna wydziału, mająca być niejako wypadkową pozostałych, plasuje się na poziomie 3,52. Charakteryzuje się ona najniższym ze wszystkich pozostałych odchyleniem standardowym, co informuje o wysokiej zgodności ocen ankietowanych. Niski jest także współczynnik zmienności – 0,21, co świadczy, iż średnia dobrze odzwierciedla ocenę panującą wśród studentów. Dominującym wskazaniem było 4, wybrane przez 123 ankietowanych.

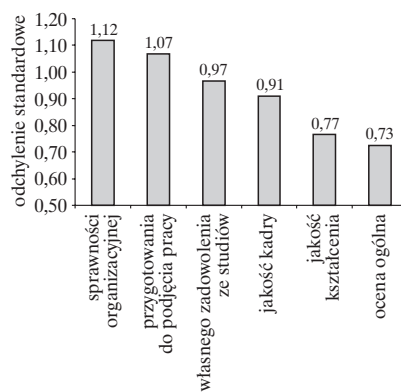
Graficzne porównanie ocen średnich oraz odchylenia standardowego prezentują rysunki 2 i 3.

Na wykresie 4 przedstawione zostały wartości współczynnika asymetrii (trzeci moment centralny standaryzowany) dla poszczególnych elementów ocen. W przypadku rozkładów ocen: ogólnej, jakości kształcenia oraz przygotowania absolwentów do podjęcia pracy występuje asymetria słaba, co oznacza, iż dominowały (dominanta) wskazania nieznacznie odchylające się od oceny średniej (wskaźnik asymetrii zawiera się w przedziale: $0 < |\gamma_3| < 0,5$). Rozkłady ocen charakteryzują się asymetrią ujemną – lewostronną, co oznacza, że wskazania dominujące były wyższe od oceny średniej. Asymetrią wyraźną charakteryzują się rozkłady ocen: sprawności organizacyjnej, własnego zadowolenia ze studiów oraz jakości kadry (wskaźnik asymetrii zawiera się w przedziale: $0,5 < |\gamma_3| < 1$). Wraz ze zwiększonym poziomem asymetrii w ostatnich trzech czynnikach idzie w parze zwiększone zróżnicowanie ocen. Asymetria wyraźna oznacza, iż dominowały wskazania wyraźnie odchylające się od oceny średniej. Rozkład oceny sprawności organizacyjnej, w przeciwieństwie do pozostałych czynników, charakteryzuje się asymetrią dodatnią – prawostronną. Oznacza to, iż w tym przypadku wartość dominująca jest niższa od oceny średniej.

Rys. 2. Porównanie ocen średnich Wydziału Zarządzania

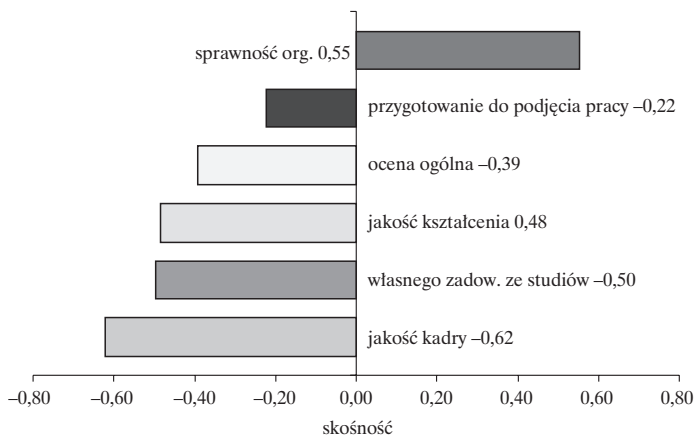
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

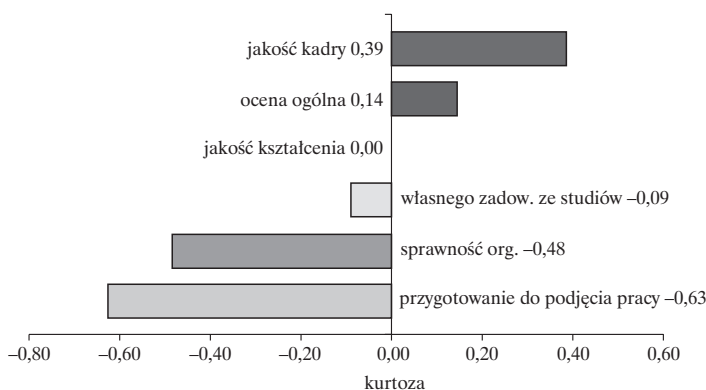
Rys. 3. Porównanie odchylenia standardowego ocen średnich Wydziału Zarządzania

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Wykres 2.4 obrazuje jak kształtowała się koncentracja wokół średniej (kurtoza – czwarty moment centralny standaryzowany). Poziomy kurtoza dla ocen: własnego zadowolenia ze studiów, sprawności organizacyjnej oraz przygotowania absolwentów do podjęcia pracy mają wartość ujemną. Oznacza to, iż rozkłady ocen są spłaszczone. Cechuje je słabsze niż normalne skupienie wskazań wokół oceny średniej. W przypadku oceny przygotowania absolwentów do podjęcia pracy poziom spłaszczenia rozkładu jest wyraźny ($\gamma_4 > 0,5$), zaś w pozostałych dwóch przypadkach poziom spłaszczenia jest słaby. Rozkłady oceny ogólnej oraz jakości kadry są wysmukłe ($\gamma_4 > 0$) – leptokurtyczne. Oznacza to, iż wskazania charakteryzują się silniejszym od normalnego skupieniem ocen wokół oceny średniej. W tych

Rys. 4. Porównanie skośności ocen Wydziału Zarządzania
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Rys. 5. Porównanie kurtozy ocen Wydziału Zarządzania
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

dwóch przypadkach wysmukłość rozkładu jest słaba ($0 < \gamma_4 < 0,5$). Jakość kształcenia charakteryzuje się normalnym skupieniem ocen wokół oceny średniej. Gdyby wartość asymetrii była na poziomie równym zero, oznaczałoby to, iż rozkład oceny jakości kształcenia jest normalny.

Analiza zależności między oceną wystawioną Wydziałowi Zarządzania a rodzajem studiów w każdym przypadku skutkuje odrzuceniem hipotezy zerowej o równości frakcji (dla $\lambda = 0,01$ i 4 stopni swobody punkt krytyczny testu z tablic wynosi $\chi^2 = 13,27$, zaś wartości testu są większe od stu). Oznacza to, że sposób oceniania wydziału zależy od rodzaju studiów. Różnice obrazuje tabela

3.4, w której porównano wartości statystyk opisowych ocen wydziału dla studentów studiów jednolitych magisterskich (5l) oraz studiów magisterskich uzupełniających (2l).

Analizując ocenę średnią, może wysnuć wniosek, iż studenci studiów magisterskich uzupełniających są bardziej pozytywnie nastawieni do wydziału w swoich ocenach (kolumna 2l) niż studenci studiów magisterskich pięcioletnich (kolumna 5l). Największa różnica zauważalna jest w przypadku oceny sprawności organizacyjnej wydziału, jest ona większa o ok. 1 punkt. Wynikać to może z faktu, iż czas pracy sekretariatów studiów jest ściśle dostosowany do terminu zajęć prowadzonych na

Ocena Wydziału Zarządzania UW pod względem (1 – bardzo słaba, 5 – bardzo dobra):	Średnia 5l*	Średnia 2l*	Odch. Std. 5l	Odch. Std. 2l	Skośność 5l	Skośność 2l	Kurtzoza 5l	Kurtzoza 2l	Ocena min. 5l	Ocena min. 2l	Ocena max. 5l	Ocena max. 2l
przygotowania do podjęcia pracy	2,71	3,16	1,06	0,98	-0,10	-0,34	-0,70	-0,26	1	1	5	5
jakości kształcenia	3,66	3,69	0,77	0,76	-0,46	-0,61	-0,02	0,20	2	2	5	5
jakości kadry	3,63	3,95	0,90	0,92	-0,40	-1,05	0,30	1,19	1	1	5	5
sprawności organizacyjnej	1,89	2,83	0,87	1,19	0,78	0,03	-0,02	-0,81	1	1	4	5
własnego zadowolenia ze studiów	3,43	3,58	0,96	1,00	-0,34	-0,72	-0,40	0,39	1	1	5	5
ocena ogólna	3,40	3,66	0,71	0,71	-0,10	-0,94	-0,29	1,63	2	1	5	5

Tab. 4. Ocena Wydziału Zarządzania w zależności od rodzaju studiów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

*2L – dane dla studiów dwuletnich magisterskich

*5l – dane dla studiów pięcioletnich magisterskich

tych studiach. Magisterskie studia uzupełniające są bowiem płatne i zapewne bardziej zorientowane na potrzeby studentów. Jedynie ocena jakości kształcenia pozostaje praktycznie na tym samym poziomie. Oznaczać to może, iż poziom kształcenia, jaki utrzymują wykładowcy, według studentów nie różni się między studiami płatnymi a bezpłatnymi i pozostaje na wysokim poziomie.

Odchylenie standardowe, wskazujące na zgodność opinii w przypadku studiów uzupełniających, jest większe jedynie w ocenie sprawności organizacyjnej. Pozostałe pozostają na względnie takim samym poziomie. Oznacza to, iż rodzaj studiów nie wpływa na zróżnicowanie poglądów w sposób podważający reprezentatywność badania.

Porównanie wartości współczynnika asymetrii wskazuje, iż poza oceną sprawności organizacyjnej, rozkłady ocen studentów studiujących na studiach uzupełniających dwuletnich są bardziej asymetryczne, niż studentów studiów jednolitych pięcioletnich. Oznacza to także wyższy poziom zróżnicowania odpowiedzi, a także fakt, iż studenci studiów pięcioletnich byli bardziej

zgodni w swoich ocenach. Asymetria w tych przypadkach jest ujemna – lewostronna, co oznacza, iż dominują oceny wyższe od oceny średniej. Rozkład ocen sprawności organizacyjnej studentów studiów dwuletnich charakteryzuje się praktycznie niezauważalną asymetrią prawostronną ($\gamma_3=0,03$) – dominują oceny zbliżone do średniej. Natomiast oceny studentów studiów pięcioletnich tworzą rozkład o wyraźnej asymetrii prawostronnej ($\gamma_3=0,78$) – dominują oceny wyższe od oceny średniej. Największa rozbieżność w poziomie asymetrii ma miejsce w przypadku oceny ogólnej. Studenci studiów dwuletnich uzupełniających swoimi ocenami utworzyli rozkład lewostronnie asymetryczny o wyraźnym poziomie asymetrii ($\gamma_3 = -0,94$) – dominowały oceny wyższe od oceny średniej, zaś oceny ogólne studentów studiów pięcioletnich jednolitych układają się w rozkład o minimalnym poziomie asymetrii lewostronnej ($\gamma_3=0,1$) – dominują oceny zbliżone do oceny średniej.

Znacznie większe różnice można zaobserwować w tabeli 4. w wynikach pomiaru kurtozy. Większa jest nie tylko amplituda wahań (1,92 w przypadku oceny ogólna)

nej), ale także następuje zmiana rozkładu z wysmukłego w spłaszczony w zależności od rodzaju studiów. Na szczególną uwagę zasługują oceny: ogólna oraz własnego zadowolenia ze studiowania. Rozkład oceny ogólnej przyjmuje formę słabo spłaszczoną ($\gamma_4 = -0,29$) w przypadku studentów studiów pięcioletnich, zaś formę silnie wysmukłą ($\gamma_4 = 1,63$) w przypadku studentów studiów dwuletnich. Oznacza to, iż studenci studiów dwuletnich byli bardziej zgodni w swoich ocenach (silne skupienie ocen wokół oceny średniej) od studentów studiów pięcioletnich, których oceny są rozproszone, oddalone od średniej. Podobną zmianę, chociaż już o mniejszej amplitudzie (0,79) można zauważyć analizując wartości kurtozy dla oceny własnego zadowolenia ze studiów. Także w tym przypadku studenci studiów dwuletnich charakteryzują się większym skupieniem odpowiedzi wokół oceny średniej ($\gamma_4 = 0,39$ – rozkład słabo wysmukły) niż studenci studiów pięcioletnich ($\gamma_4 = -0,40$ – rozkład słabo płaski).

3. Charakterystyka grup studentów oceniających Wydział Zarządzania

W tej części pracy zostaną scharakteryzowane grupy studentów, które oceniły Wydział Zarządzania w sposób skrajny, tj. nadając im oceny najwyższe i najniższe (największa liczba ocen „1” i „5”) w zależności od różnych zmiennych. Analizę przeprowadzono posługując się częstotliwościami względnymi, gdyż wyróżniane grupy nie posiadały jednakowych liczebności.

Poniższa analiza ma na celu zaprezentowanie grup studentów, które w swoich ocenach wyraźnie różnią się od ogólnej tendencji. Jeżeli grupa studentów oceniająca wydział najbardziej krytycznie (ocena 1) nie jest rozłączna z grupą osób oceniających najlepiej (ocena 5), to oznacza to, iż studenci nie zawsze byli konsekwentni w swoich ocenach. Analiza skrajnych wskazań może pozwolić na określenie grup studentów, które zawyżają bądź zaniżają średnią ocenę wydziału. Rozpoznanie tych grup może także posłużyć jako wstęp do dalszej segmentacji studentów, opartej na czynnikach behawioralnych.

Ocena przygotowania absolwenta do podjęcia pracy najczęściej była oceniana na poziomie 5 przez studentów, którzy:

- udzielali się w organizacjach (8% aktywnych studentów),

- nie odbywali stażu ani praktyki w kraju (6% niepraktykujących studentów),
- nie planują swojej przyszłości w Polsce (6% studentów zamierzających wyjechać z kraju po studiach),
- zadeklarowali, iż ponownie wybraliby kierunek studiów „zarządzanie”, gdyby mieli teraz wybierać jeszcze raz (5% entuzjastów kierunku „zarządzanie”),
- studiują na studiach IBP (7% ocen) oraz MSM (6% ocen),
- mieszkają w miejscowościach o liczbie mieszkańców od 100 do 199 tys. (33% mieszkańców miejscowości o wspomnianym zaludnieniu),
- miesięcznie wydają powyżej 2 tys. zł,
- szacują swoją ocenę średnią z toku studiów na poziomie (4,0–5,0) (14% studentów o takich średnich).

Warto z kolei zwrócić uwagę na fakt, iż najniżej przygotowanie absolwenta do podjęcia pracy ocenili studenci, którzy:

- mają średnią ocenę z toku studiów w przedziale (3,0–3,5) (20% studentów o takiej ocenie średniej),
- miesięcznie wydają poniżej 500 zł (21% studentów o tym przedziale wydatków miesięcznych),
- pochodzą z miast o ilości mieszkańców poniżej 5 tys. (25% studentów mieszkających w takich miejscowościach),
- gdyby teraz wybierali kierunek studiów, to nie wybraliby zarządzania (27% studentów którzy nie wybraliby zarządzania),
- nie pracują podczas studiów lub pracują jedynie dorywczo (odpowiednio po 19% ankietowanych z obu grup),
- nie odbyli żadnej praktyki ani stażu w firmie (14% studentów bez odbytych praktyk),
- biorą czynny udział w organizacjach (22% aktywnych studentów).

Z powyższej analizy wynika, iż studenci, których ogólną sytuację możemy określić jako dobrą (wyższa średnia, aktywni nie tylko na uczelni, ale także poszukujący doświadczenia zawodowego) oceniają wyżej przygotowanie, jakie daje wydział. Interesujący jest fakt, iż wśród osób oceniających najslabiej przygotowanie do podjęcia pracy, jest ponad 20% studentów działających w organizacjach. Można odnieść wrażenie, iż aktywność studentów, przeszkadza im we właściwym przygotowaniu się do podjęcia pracy. Zaangażowani w rozwijanie własnych zainteresowań, mogą zaniedbywać te przedmioty z nauk o zarządzaniu,

które są potrzebne do przyszłego funkcjonowania na rynku pracy. Wydawać by się przy tym mogło, iż aktywni studenci mogą przeceniać przewagą konkurencyjną, jaką będą się charakteryzować jako absolwenci, w stosunku do studentów niedziałających w organizacjach. Mimo iż większość pracodawców wysoko ceni sobie pracowników, którzy jako studenci uczestniczyli w organizacjach studenckich, to jednak najważniejsza dla nich jest zdobycia w trakcie studiów wiedza.

Jakość kształcenia została oceniona przez studentów na poziomie 3.68 (rys. 2.). Najwyżej (ocena 5) oceniali ją studenci, którzy:

- nie udzielają się w organizacjach studenckich (11% nieaktywnych studentów),
- nie pracują i nie zamierzają pracować podczas studiów (19% niepracujących),
- swojej przyszłej kariery nie planują w Polsce (13% planujących przyszłość poza Polską),
- gdyby mieli wybierać ponownie kierunek studiów, wybraliby zarządzanie (12% entuzjastów zarządzania),
- pochodzą z miejscowości o ilości mieszkańców od 5 do 10 tys. (40% studentów mieszkających w tych miejscowościach),
- miesięcznie wydają powyżej 2 tys. zł (16% studentów o takich wydatkach miesięcznych),
- ocena średnia ze studiów kształtuje się na poziomie (4,0–4,5) (14% studentów o takiej ocenie średniej).

Natomiast najniżej (ocena 1) jakość kształcenia oceniali studenci, którzy:

- aktywnie działają w organizacjach (10% aktywnych studentów),
- nie odbyli dotychczas żadnych praktyk (10% niepraktykujących),
- zamierzają podejmować tylko pracę czasową podczas studiów (10% studentów zainteresowanych tylko pracą czasową),
- gdyby mieli wybierać ponownie kierunek studiów, to nie byłoby to zarządzanie (22% studentów, którzy wybraliby teraz inaczej),
- pochodzą z miejscowości o ilości mieszkańców poniżej 5 tys. (25% studentów mieszkających w tych miejscowościach),
- miesięcznie wydają od 1,5 do 2 tys. zł (20% studentów o takich wydatkach miesięcznych).

Jakość kształcenia jest wyżej oceniana przez studentów, którzy nie działają w organizacjach studenckich oraz pozostają bierni

zawodowo. Średnie z ocen, jakie dominują wśród tej grupy zawierają się w przedziale (4,0–4,5). Natomiast studenci aktywni w organizacjach, lecz również bierni zawodowo, oceniają ją niżej. Należałoby wobec tego zastanowić się, czy jakość kształcenia jest postrzegana przez nich niżej ze względu na zapotrzebowanie na wiedzę wykraczającą poza program nauczania, czy też ze względu na swoje słabsze zaangażowanie w proces kształcenia. Nie są to bowiem studenci osiągający bardzo dobre wyniki w nauce.

Studenci podobnie oceniali jakość kadry wydziału – wskazania były mało zróżnicowane. Wynika więc z tego, iż ich zdaniem silne jest powiązanie między jakością kadry, jaką posiada wydział a jakością dydaktyczną wykładanych przedmiotów. Gdyby to powiązanie nie zostało zachowane, należałoby doszukiwać się przyczyn jego zaburzenia, czy leży ono po stronie studentów, wykładowców, czy samej uczelni.

Studenci najniżej ocenili sprawność organizacyjną Wydziału Zarządzania. Najbardziej przychylni w swoich ocenach (ocena 5) byli studenci, którzy:

- pracują w sposób ciągły (6% pracujących),
- swoją przyszłą karierę planują poza UE (22% planujących wyjazd z UE),
- gdyby mieli wybierać ponownie kierunek studiów, wybraliby „zarządzanie” (4% entuzjastów zarządzania),
- studiują na studiach płatnych (9% studentów studiów uzupełniających),
- miesięcznie wydają więcej niż 2 tys. zł (12% studentów o takich wydatkach miesięcznych).

Najniżej (ocena 1) sprawność organizacyjną ocenili studenci, którzy:

- nie działają w organizacjach studenckich (28% nieaktywnych studentów),
- odbyli staż lub praktykę w firmie (34% studentów z odbytą praktyką),
- swoją przyszłą karierę planują w Polsce (30% studentów planujących swoją przyszłość w Polsce),
- gdyby mieli wybierać ponownie kierunek studiów, to nie byłoby to zarządzanie (35% studentów, którzy wybraliby teraz inaczej),
- studiują na studiach dziennych pięcioletnich bezpłatnych (37% studentów dziennych),
- pochodzą ze wsi (35% studentów o pochodzeniu wiejskim),

- miesięcznie wydają od 1,5 do 2 tys. zł (40% studentów o takich wydatkach miesięcznych),
- ocena średnia ze studiów kształtuje się w przedziale (4,5–5,0) (43% studentów o takiej ocenie średniej).

Z powyższej analizy wynika, iż sprawność organizacyjna wydziału jest najniżej oceniana przez studentów, którzy pochodzą ze wsi i nie działają w żadnych organizacjach. Kolejnym wyróżnikiem tej grupy jest fakt odbycia praktyk zawodowych oraz wysoka średnia z ocen (4,5; 5,0).

Można zaryzykować stwierdzenie, że młodzież ze wsi była słabiej przystosowana do funkcjonowania w wielkomijskim środowisku. Dlatego też wszelkie napotkane na wydziale trudności, przyczyniły się do negatywnej oceny jego sprawności organizacyjnej.

Uwagę należy również zwrócić na fakt, iż na sprawność organizacyjną narzekają studenci o najwyższych średnich z ocen. Są to więc osoby, które bardzo dobrze się uczą. Wynikałoby więc z tego, że tacy studenci napotykać na najwięcej problemów organizacyjnych, które z pewnością nie sprzyjają im w studiowaniu i poszerzaniu własnej wiedzy. Dodatkowo na uwagę zasługują różnice pomiędzy rodzajami studiów. Na sprawność organizacyjną nie narzekają studenci, którzy studiują na studiach dwuletnich i płacą za studia, natomiast studenci studiów pięcioletnich bezpłatnych sprawność organizacyjną oceniają najniżej. Należałoby się więc zastanowić, co jest źródłem różnic w ocenach. Czy przyczyną jest inny status studenta (studia płatne lub bezpłatne) i czy wynikają one z jakości obsługi dziekanatów, które są pierwszym szczeblem kontaktu administracji wydziału ze studentem?

Własne zadowolenie ze studiów najwyżej ocenili studenci, którzy:

- nie działają w organizacjach studenckich (14% nieaktywnych studentów),
- odbyli staż lub praktykę w firmie (15% studentów z odbytą praktyką),
- zamierzają podejmować tylko pracę czasową podczas studiów (17% studentów zainteresowanych tylko pracą czasową),
- swoją przyszłą karierę planują w Polsce (14% studentów planujących swoją przyszłość w Polsce),
- gdyby mieli wybierać ponownie kierunek studiów, wybraliby zarządzanie (16% entuzjastów zarządzania),
- studiują na studiach płatnych (15% studentów studiów uzupełniających),

- ocena średnia ze studiów kształtuje się w przedziale (3,0–3,5) (22% studentów o takiej ocenie średniej).

Analiza odpowiedzi studentów, którzy najniżej ocenili własne zadowolenie, wskazuje, iż oceny te występowały stosunkowo rzadko i nie zaobserwowano znaczących różnic. Charakteryzują się one wysoką zgodnością.

Z powyższego zestawienia wynika, iż student zadowolony ze studiów to taki, który osiąga przeciętne wyniki w nauce (średnia z ocen zawiera się w przedziale (3,0–3,5) oraz uczęszcza na studia płatne. Do grupy osób usatysfakcjonowanych ze studiowania należą osoby, które ponownie wybrałyby kierunek „zarządzanie”. Oznacza to, że są to studenci, którym odpowiada oferta naukowa tak interdyscyplinarnego kierunku, jakim jest wyżej wspomniany.

Ogólną ocenę wydziału najwyżej (5) wystawiali studenci, którzy:

- aktywnie działają w organizacjach (8% aktywnych studentów),
- nie pracują i nie zamierzają pracować podczas studiów (13% studentów biernych zawodowo),
- swoją przyszłą karierę planują poza Polską (6% studentów planujących wyjechać z kraju),
- gdyby mieli wybierać ponownie kierunek studiów, wybraliby zarządzanie (6% entuzjastów zarządzania),
- pochodzą z miejscowości o ilości mieszkańców od 100 do 199 tys. (33% studentów mieszkających w tych miejscowościach),
- miesięcznie wydają powyżej 2 tys. zł (12% studentów o takich wydatkach miesięcznych),
- ocena średnia ze studiów kształtuje się w przedziale (4,0–5,0) (7% studentów o takiej ocenie średniej).

Analiza odpowiedzi studentów (na podstawie załącznika 2.), którzy wystawili wydziałowi najniższą ocenę ogólną wskazuje, iż oceny te występowały stosunkowo rzadko i nie zaobserwowano znaczących różnic w zależności od czynnika oceny. Charakteryzują się one wysoką zgodnością. Stąd też zrezygnowano z analizy tej grupy studentów.

Elementem najbardziej wyróżniającym zadowolonych studentów jest ich pochodzenie – średniej wielkości miasta, do 200 tysięcy mieszkańców. Oznacza to, iż wydział nie jest oceniany najlepiej przez osoby, dla których jest on lokalnym ośrod-

kiem edukacyjnym. Najwyżej oceniają go osoby pochodzące spoza Warszawy. Można również stwierdzić, iż miesięczne wydatki na poziomie powyżej 2 tys. złotych są uwarunkowane dodatkowymi kosztami dojazdu i utrzymania w Warszawie.

3. Podsumowanie

Analiza badania zaprezentowanego w niniejszej pracy dostarcza wielu informacji o studentach Wydziału Zarządzania. Należy jednak pamiętać, iż nie jest to badanie pełne, w efekcie czego może być obarczone błędem statystycznym. Przy zastosowanym sposobie zbierania danych próbowano ograniczyć możliwość autoselekcji badanej próby, wykorzystując autorytet formalny wykładowców. Wsparli oni proces badawczy podczas sesji egzaminacyjnej (ankiety rozdawano po egzaminach), prosząc studentów o wypełnienie ankiet.

Ocena Wydziału Zarządzania dokonana przez studentów ostatnich dwóch lat studiów kształtuje się w okolicach 3,5 (w skali od 1 do 5). Taki wynik można uznać za dobry. Oznacza to, iż studenci są raczej zadowoleni z możliwości rozwoju, jakie daje im wydział. Niemniej jednak zasadne byłoby skonfrontowanie powyższego wyniku z podobnymi badaniami z innych uczelni lub realizacją podobnego badania na Wydziale Zarządzania w kolejnym okresie w celu porównania dynamiki zjawiska.

Najniżej studenci oceniają sprawność organizacyjną. Zasadnicze różnice w ocenie występują tutaj między studentami studiów bezpłatnych i płatnych. Można by więc zastanowić się, co należy zrobić, by zwiększyć jakość i wydajność obsługi, z jaką spotykają się studenci. Jest to szczególnie ważne z uwagi na rolę studentów w kształtowaniu opinii o uczelni. Są oni bowiem

podstawowym źródłem informacji, do którego sięgają maturzyści poszukujący odpowiedniej dla siebie oferty edukacyjnej.

Na podstawie rezultatów badania można również zaryzykować stwierdzenie, iż studenci bardziej doceniają zdobytą wiedzę, jeśli muszą za nią płacić. Nie oznacza to oczywiście konieczności wprowadzenia opłat na studiach dziennych.

Niepodważalnym atutem w oczach studentów jest jakość kadry dydaktycznej wydziału oraz jakość kształcenia. Jest to element, na którym wydział może oprzeć swoją strategię marketingową, bowiem maturzyści coraz częściej zwracają uwagę na poziom i jakość kształcenia przy wyborze uczelni. Obecnie traci na znaczeniu sam fakt posiadania dyplomu magistra, bardziej liczy się posiadana wiedza i zdobyte doświadczenie.

Informacje o autorze

Mgr Wojciech Łapiński – doktorant w Solvay Business School, Université Libre de Bruxelles.
E-mail: wlapinsk@ulb.ac.be.

Bibliografia

- Aczel, A.D. 2002. *Statystyka w zarządzaniu*, Warszawa: PWN.
- Ignatczyk, W., Chromińska, M. 2004. *Statystyka. Teoria i zastosowanie*, Poznań: WSB.
- Łapiński, W. 2005. *Wydział Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego w ocenie studentów ostatnich dwóch lat studiów magisterskich – wyniki badań*, Warszawa – praca magisterska WZUW.
- Łapiński, W. 2003. *Raport z działalności promocyjnej UW w szkołach średnich w roku akademickim 2002/2003*, Warszawa: BIiP UW.
- Łapiński, W. i inni 2004. *Plan marketingowy dla DSM*, Warszawa: praca zaliczeniowa WZ UW.